

Velkommen til Historiedystens univers!

Historiedysten 2020 handler om Genforeningen i 1920. Elever på 3.-4. klassetrin skal arbejde med Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920. I arbejdet stifter eleverne bekendtskab med Sønderjylland, hvilke begivenheder der har formet Danmark og Sønderjyllands skiftende grænser, og hvilke konsekvenser det havde for de mennesker, der boede i området, da det kom under tysk styre i 1864. Eleverne skal også arbejde med selve genforeningen med Sønderjylland i 1920, hvordan den blev fejret, samt hvordan den har sat sit præg på nutidens Danmark og Slesvig, i form af mindesmærker og det nuværende danske mindretal i Sydslesvig. Der vil være mulighed for at arbejde med emner omhandlende Danmarks historie, kultur, geografi, politik, historiebrug og meget andet. Materialet giver ligeledes mulighed for at arbejde i et tværfagligt forløb i fagene, historie, dansk og natur/teknologi.

Sammen med studerende fra Interaktivt Design på Danmarks Medie og Journalisthøjskole i København har vi udviklet en digital læringsplatform. Platformen består af et digitalt landkort over Danmark og Slesvig, hvor eleverne kan gå på opdagelse forskellige steder med forbindelse til Sønderjyllands historie, og Danmarks skiftende grænser. Platformen indeholder svar til alle spørgsmålene, som eleverne bliver stillet i Historiedystens 1. runde (quizrunden). Link til platformen: [Landkortet](#).

Som supplement til platformen har vi udarbejdet et undervisningsmateriale. Materialet består af denne lærervejledning, et undervisningskompendie bestående af en række opgaver og arbejdsspørgsmål til eleverne. Numrene til videoer og tekst elevopgaverne henviser til cirkler, man kan klikke på, i den digitale læringsplatform. Numrene kommer frem når musen føres hen over cirklerne.

Denne lærervejledning giver et nærmere indblik i platformens emner og den tilhørende tidslinje giver et kronologisk overblik over perioden. Bagerst i lærervejledningen faglige mål, som

Historiedystens materiale dækker. Man kan med fordel starte forløbet med at vise introduktionsvideoen (ca. 3 min.) på Historiedystens hjemmeside, da den er ment som en overordnet introduktion til emnet.

Materialet er vejledende og ment som en inspiration til undervisningen med udgangspunkt i Historiedystens platform.

Som supplement til undervisningsmaterialet har DR Skole udarbejdet et supplerende materiale til Historiedystens temaer. Materialet fra DR Skole kan tilgås på:

<https://www.dr.dk/skole/historie/tema/historiedysten-2020-genforeningen>

Arbejdet med platformen og undervisningsmaterialet leder frem mod runde 1 i Historiedysten. Runde 1 er en multiple-choice quiz, der foregår i uge 36. Eleverne svarer individuelt. De 30 klasser fra hvert niveau, hvor eleverne samlet set har klaret sig bedst, går videre til runde 2. I uge 37 får klasserne besked, om de hvorvidt de gået videre til Runde 2. Runde 2 er en kreativ opgave, der udarbejdes i ugerne 38 og 39, hvor et kreativt produkt skal være os i hænde senest den 25. september. Tre klasser fra hvert niveaugår videre til den stor finaledag på Frederiksborg Slot den 8. oktober. Du kan læse mere om Historiedysten 2020 på www.historiedysten.dk eller følge Historiedysten på Facebook. Begge steder finder du en oversigt over andre vigtige datoer i forbindelse med konkurrencen.

På de følgende sider kan du læse mere om de forskellige emner, som indgår i platformen.

Vi glæder os til at dyste med jer. Rigtig god fornøjelse!

Danmark i dag – Introduktion til Genforeningen 1920

Genforeningen 1920

Den 15. juni 1920 blev det område, som vi i dag kender som Sønderjylland, genforenet med Danmark. Efter nederlaget til Preussen og Østrig i 1864 afstod Danmark hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg, der kom under tysk styre. Efter Tysklands nederlag i 1. verdenskrig i 1918 blev det i Versaillesfreden vedtaget, at befolkningen i Slesvig ved en folkeafstemning skulle have mulighed for at tilkendegive, om de ville høre til Danmark eller Tyskland. Afstemningen foregik i 1920 i to zoner – Nordslesvig (zone 1) og Mellemslesvig (zone 2). Den 10. februar stemte flertallet i Nordslesvig dansk, og den 14. marts stemte flertallet i Mellemslesvig tysk. Den 15. juni blev Nordslesvig derfor genforenet med Danmark, og blev til det der i dag kendes som Sønderjylland.

Sønderjyllands genforening med Danmark er en af de vigtigste begivenheder i den nyere Danmarkshistorie, da det blandt andet var her, at Danmarks nuværende grænser blev etableret. Genforeningen er også den begivenhed i Danmark, der er rejst flest mindesmærker for. Der står i dag mere end 550 mindesten og statuer for Genforeningen rundt omkring i hele Danmark.

Slesvig/Sønderjylland

Sønderjyllands geografi

Danmarks grænser har ændret sig flere gange i historiens løb. Sønderjylland er i dag betegnelsen for området fra Kongeåen ned til den nuværende dansk-tyske grænse. Indtil 1920 var Sønderjylland et meget større område end det vi kender i dag. Dengang betød Sønderjylland hele området fra Kongeåen ned til floden Ejderen, og blev også kaldt Slesvig. Sønderjylland har alle dage været et grænseområde, hvorfra Danmark skulle forsvares mod fjender fra syd. Lidt nord for Ejderen blev forsvarsværket Dannevirke bygget, som et forsvar mod fjender fra syd. Der kan stadig ses dele af Dannevirke i dag.

Dannevirke

Dannevirke ligger i Sydslesvig, som i dag er en del af Tyskland. Det blev bygget til forsvar mod fjender fra syd. Det blev grundlagt i 400-tallet og blev forstærket gentagende gange. Især i 1100-tallet blev det udbygget massivt af Kong Valdemar den Store i det nye materiale teglsten. Historien om Dannevirkes grundlæggelse er omgærdet af myten om, at forsvarsværket skulle være grundlagt af Gorm den Gamles dronning, Thyra, i 900-tallet. Myten var særligt populær i 1800-tallet. Arkæologiske fund vidner dog om, at de første dele af Dannevirke er opført allerede i 400-tallet. Dannevirke blev taget ud af drift som forsvarsværk fra omkring år 1200, og i de følgende århundreder forfaldt volden langsomt. Men 1800-tallets konflikter betød, at der atter var brug for den gamle vold. Dannevirke blev moderniseret og atter taget i funktion. Volden var sidst i brug som forsvarsværk i krigen i 1864.

Dybbøl mølle – Krigen

Krigen i 1864

I vinteren 1864 udbrød der krig mellem Danmark og de tyske stater Preussen og Østrig. Krigen omhandlede Slesvig, som området mellem Kongeåen og Ejderen på dette tidspunkt hed. Danskerne havde taget stilling ved Dannevirke, men valgte at trække sig tilbage til Dybbøl. Efter kort belejring, blev Dybbøl tabt i april efter et stormangreb fra tyskerne. I juni tabte danskerne slaget om øen Als, hvorefter danskerne kapitulerede, og som resultat mistede Danmark bl.a. Slesvig, og den dansk-tyske grænse kom til at gå ved Kongeåen. Slesvig kom under tysk styre, hvilket fik stor betydning for dens befolkning, der nu skulle leve under tysk lov, tale tysk i skolen, og gå i krig for Tyskland.

Slaget ved Dybbøl

Efter de danske styrkers tilbagetrækning fra Dannevirke tog de stilling ved Dybbøl, hvor de blev belejret i en måned af tyskerne. Om morgenen den 18. april indledte tyskerne et 6-timers langt bombardement af de danske stillinger. Kl. 10 indledte tyskerne et stormangreb på skanserne, hvor danskerne led store tab. På under en halv time havde tyskerne erobret tre ud af de ti danske skanser. Kl. 14 var slaget forbi og Dybbøl var tabt.

Mindesten over de faldne soldater

På Dybbøl Banke kan man i dag finde en masse mindsten over faldne danske soldater fra Treårskrigen og krigen i 1864. De blev sat op efter 1920, da Sønderjylland igen var blevet dansk. Dybbøl Banke blev Danmarks første nationalpark, da man igennem en landsindsamling samt en stor bevilling fra Carlsbergfondet opkøbte landet og gav det til den danske stat.

Den gamle grænse ved Kongeåen

Tyskland taber 1. verdenskrig

I kølvandet på attentatet af den østrig-ungarske tronarving, Franz Ferdinand, 28. juni 1914 udbrød 1. verdenskrig, hvor alle verdens stormagter, heriblandt også Tyskland, blev inddraget. Krigen blev udkæmpet mellem blandt andre England, Frankrig, og Rusland på den ene side, og blandt andre Tyskland, Østrig-Ungarn og Osmanerriget på den anden side. Da Slesvig var under tysk styre, skulle danske sønderjyder også deltage i krigen på tysk side. Hvis de nægtede og flygtede over grænsen, kunne myndighederne f.eks. tage deres gård. Derfor var danske sønderjyder, nødt til at gøre tjeneste som tyske soldater, også selvom de måske håbede på, at Tyskland ville tabe krigen. I fire år bølgede kampene frem og tilbage indtil Tyskland løb tør for mad, våben og soldater. Den 11. november 1918 standsede kampene. Tyskland havde tabt. I alt døde der over 4000 danske sønderjyder under 1. Verdenskrig. 10 millioner soldater fra begge sider blev dræbt i kampene. Allerede inden krigen var ovre, havde den amerikanske præsident Woodrow Wilson kommet med 14 punkter for fred i Europa, der blev gældende ved fredsforhandlingerne i Versailles efter 1. verdenskrig. Et af Wilsons 14 punkter var folkenes selvbestemmelses, hvor grænser skulle stemme

overens med folks nationale tilhørsforhold. Et resultat af krigen var blev derfor, at Tyskland måtte gå med til, at der blev afholdt afstemninger i en række af Tysklands grænseområder for at afgøre, om befolkningerne her stadig ville være tyske eller om disse områder skulle tilfalde et andet land. Et af disse områder var det nordlige Slesvig.

Afstemningen i 1920

Afstemningen i 1920 skulle afgøre, om Sønderjylland skulle være en del af Danmark eller Tyskland. Afstemningsområdet blev delt op i to zoner. Den nordligste zone, zone 1, gik fra Kongeåen og til en linje syd om Højer, Tønder, Frøslev og Kruså og nord om Flensborg. Zone 2 gik fra den førromtalte linje, og til en linje syd om sognene Hjoldelund, Oversø, Adelby og Munkbrarup. Mens befolkningen i zone 1 stemte i én bloc (som en samlet enhed), stemte man kommunevis i zone 2. Det betød, at hvis der var et flertal i en kommune, så skulle denne kommune blive dansk eller tysk. Afstemningsresultaterne blev ganske klare. I zone 1 stemte cirka 75% af befolkningen dansk, mens 25% stemte tysk. Der var dog tysk flertal i byerne, især Tønder og Højer. I zone 2 var der næsten ingen kommuner, hvor der var dansk flertal. Samlet stemte cirka 80% i kommunerne tysk, mens 20% stemte dansk. I Flensborg var der 25% danske stemmer. Grænsen blev lagt som vi kender den i dag, og på begge sider kom der nationale mindretal med flere tusinde medlemmer.

Fejringen af Genforeningen

Med afstemningerne blev den nye grænse fastlagt. Den 15. juni 1920 blev Sønderjylland officielt genforenet med Danmark, og i juli samme år blev det fejret med store festligheder. Kong Christian 10. red over den gamle grænse ved Frederikshøj den 10. juli, til en stor tiljublende folkemasse. Han drog på en tur ned gennem Sønderjylland, hvor han besøgte alle de større byer, deriblandt Haderslev, Aabenraa, Sønderborg og Tønder.

På Dybbøl Banke, lige uden for Sønderborg, blev den store Genforeningsfest holdt den 11. juli. Ved festlighederne blev der afholdt flere taler og kongen fik overrakt kopier af guldhornene, samt et dannebrogflag der sidst have været brugt i 1864, og gemt til den dag Sønderjylland igen blev dansk. Flaget fik kongen overrakt af fire unge sønderjyske piger og en veteran fra krigen i 1864.

Flensborg

Istedløven

På Flensborg Kirkegård, i det nuværende Tyskland, står der i dag en statue - Istedløven. Løven blev oprindeligt opsat på kirkegården i 1862, som et mindesmærke over de faldne under slaget på Isted Hede under Treårskrigen, hvor oprørere i Slesvig ville løsrive sig fra Danmark og danne en selvstændig tysk stat.

Man valgte Flensborg Kirkegård, da man ønskede en flot og central placering til løven. Da Slesvig, og dermed også Flensborg, kom under tysk herredømme efter nederlaget i 1864, blev Istedløven pakket ned og sat på lager. I 1868 blev kasserne med Istedløven flyttet til Berlin i Tyskland. Her blev den først opsat forskellige steder, men i 1878 blev den opsat på en kaserne. Istedløven var nu et

tysk krigstrofæ til minde om den tyske sejr over Danmark i 1864. Da Tyskland i 1945 havde tabt 2. verdenskrig, fik man flyttet Istedløven til København. I 2011 flyttede man Istedløven en sidste gang. Den kom nu tilbage til sin oprindelige plads på Flensborg Kirkegård som resultat af vore dages venskabelige forhold mellem Danmark og Tyskland. Løven står i dag også som et vigtigt minde om, at selvom Sydslesvig i dag er tysk, så bor der et dansk mindretal, der taler dansk og bl.a. går i dansk skole.

Det danske mindretal i dag

Med den nye grænse i 1920 kom der nationale mindretal på begge sider af grænsen, der stadig findes i dag. Selv 100 år efter er der stadig 50.000 medlemmer. Der er af det danske mindretal i Sydslesvig. De holder liv i det danske igennem en række forskellige foreninger. Sydslesvigsk Forening driver lokale forsamlingshuse og Dannevirke Museum. Dansk Skoleforening for Sydslesvig sørger for, at danske børn kan gå i danske børnehaver, skoler og gymnasier. Mindretallet kan også gå på danske biblioteker, låne danske bøger og aviser, høre dansk musik og se danske udstillinger. De 50.000 medlemmer kan også få deres nyheder på dansk, da Flensborg Avis stadig bliver trykt.

Tidslinje

400-tallet	Opførelsen af Dannevirke påbegyndes
1100-tallet	Kong Valdemar den Store udbygger Dannevirke
1848	Treårskrigen begynder
1850/51	Treårskrigen afsluttes
1862	Istedløven opsættes på Flensborg Kirkegård
1864	Danmark taber krigen til Preussen og Østrig
1864-1920	Det nuværende Sønderjylland (Nordslesvig) er under tysk styre
1914	Første verdenskrig bryder ud
1918	Tyskland og centralmagterne taber første verdenskrig
1919	Folkeafstemningen i Slesvig vedtages i Versaillesfreden.

- 10.02.1920 Afstemning i første zone. Flertal for Danmark.
- 14.03.1920 Afstemning i anden zone. Flertal for Tyskland.
- 15.06.1920 Sønderjylland genforenes officielt med Danmark.
- 10.07.1920 Kong Christian X rider over den gamle grænse ved Frederikshøj
- 11.07.1920 Den store genforeningsfest på Dybbøl Banke.
- 2011 Istedløven bliver igen opsat på Flensborgs Gamle Kirkegård

Eksempler på faglige mål

Kronologi

Eleven kan placere elementer fra historien tidsmæssigt i forhold til hinanden

- Eleven kan redegøre for tiden i Sønderjylland frem til Genforeningen i 1920.
- Eleven kan tidsmæssigt placere krigen i 1864 og Genforeningen i forhold til hinanden.

Historiske spor

Eleven kan bruge historiske spor i lokalområdet til at fortælle om fortiden

Eleven har viden om identifikation af historiske spor i lokalområdet

- Eleven kan ud fra lokale genforeningsstene fortælle om hvorfor man opsatte disse.
- Eleven kan lokalisere og identificere mindesmærker for krigen i 1864 og Genforeningen i deres lokale område.

Historisk bevidsthed

Eleven har viden om personer og hændelser, der tillægges betydning i historien

- Eleven kan forklare, hvorfor krigen i 1864 havde stor betydning for Danmark.
- Eleven kan forklare, hvorfor Genforeningen i 1920 i samtiden og eftertiden er blevet tillagt så meget betydning.

Samfund

Eleven kan beskrive ændringer i magtforhold og samfundsstrukturer over tid

- Eleven kan redegøre for ændringerne i Sønderjylland efter krigen i 1864.

Historiekanon

Eleven har viden om kanonpunkter

- Eleven har viden om kanonpunkterne Stormen på Dybbøl 1864 og Genforeningen.